

EU-negativa Österrike ska leda union i svår tid

2006 står EU inför jätteutmaningar och svårigheter – anförda, under det första halvåret, av Europas mest EU-negativa land: Österrike.

Risken finns, säger Michael Gehler, professor i nutidshistoria i Innsbruck och expert på österrikisk utrikespolitik, att mänskorna i de nya EU-länderna i öst ska bli lika besvikna på EU som österrikarna har blivit – och att vi också där, precis som i Österrike, får uppleva ett uppsving för högerpopulistiska partier.

De nya EU-länderna, de som redan är medlemmar och de som står på tur, har alla svag ekonomi. Det starka stödet för EU-medlemskap i Östeuropa, Turkiet och på Balkan beror till allra största delen på att människorna förväntar sig en snabbt stigande levnadsstandard.

– Subventionsbehovet bara ökar, kommenterar Gehler, men kan inte fyllas längre, inte av Tyskland, inte av Frankrike...

– Tvärtom: de starka EU-länderna måste reformera sina ekonomier.

Österrike hade en mycket stark ekonomi när landet gick med i EU 1995. Jämförelsen med öststaterna gäller något annat, nämligen folkets förväntningar – och hur man reagerar när politikernas löften inte infrias.

Reklamkampanj

Michael Gehler har just gett ut en lovordad bok om Österrikes utrikespolitik mellan 1945 och 2005. Han skjuter skarpt på den "desinformationspolitik" som Österrikes politiker bedrev inför folkomröstningen om EU-medlemskap 1994.

– Det handlade inte om information utan om en intensiv reklamkampanj, med hjälp av reklambyråer, om ett enormt tryck, säger Gehler till Dagen.

– Österrikarna skulle övertalas – och de lät sig övertalas. 66 procent röstade för, en enormt hög siffra.

– De tuffa konsekvenserna teg man ihjäl, och därför är österrikarna idag, tio år senare, genomfrustrerade.

Innsbruckprofessorn själv för fram både och, som den forskare

han är. Mycket har blivit bättre. Österrikiska storföretag, inte minst banker och försäkringsbolag, har slagit sig in på de nya marknaderna i öst. Maten har blivit billigare.

Vill inte acceptera

Men det "märker inte folk". Konkurrensen har ökat för mindre företag, många slås ut, arbetslösheten är hög. Många upplever privatiserings- och konkurrensökonomi som att välfärdsstaten rivs ner. Och dessutom går EU mot en allt större överstatlighet, även utrikes- och säkerhetspolitiskt, något som österrikarna inte alls var inställda på.

Österrikarna vill inte acceptera, säger Gehler, att de österrikiska politikerna i Bryssel i grunden inte ska

Michael Gehler

representera Österrike utan hela EU.

När Jörg Haider, den (ö)kända högerpopulisten, mycket snart förstod att politikernas alla löften inte skulle infrias och slog in på en anti-EU-linje, fick hans frihetliga parti fler röster än någonsin och – hamnade i regeringen.

– Jag kan tänka mig en liknande utveckling i Östeuropa, säger Gehler.

Stora steg

Nutidshistorikern tar också upp EU:s så att säga "inbyggda" problem. Klyftan mellan den politiska

eliten och befolkningen finns inte bara i Österrike.

– EU var från början ett elitprojekt, säger Michael Gehler och hävdar att unionen just nu befinner sig i en "rävsax".

Å ena sidan måste EU bli "effektivar" både för att utveckla ekonomin och för att kunna spela en central roll politiskt. Det kräver snabbare beslut, alltså mer makt åt beslutsfattarna.

Å andra sidan kan man inte ta så stora steg som det nu gäller – till exempel Turkiets medlemskap och privatiseringen av "välfärdssektorn" – utan att ha folket med sig.

Förre tyske förbundskanslern Helmut Kohl kunde driva igenom euron trots att tyskarna ville ha kvar

D-marken – med hänvisning till att de hade valt honom och hans politik. Så fungerar det inte längre, säger Michael Gehler.

Slår bakut

Människorna slår bakut, som i Frankrike och Nederländerna i fjol, som österrikarna.

– Demokrati kräver småskalighet för att vara praktiskt genomförbar.

– Frågan är om elitprojektet EU kan klara av att vinna majoritetens stöd.

– Österrike lär inte få till det, tror Michael Gehler – och förutspår en uppdelning av EU i "inre och yttre cirklar".

TOMAS DIXON

DRAR ÄT OLIKA HÅLL? Österrikes kansler Wolfgang Schuessel (till höger) ska leda EU under ett halvår. Frågan är om han kan komma överens med tysklands kansler Angela Merkel.

FOTO: PRESSENS BILD